

FILOLOGIYA YO'NALISHI TALABALARINING MUSTAQIL ISHINI TASHKIL ETISHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV: NAZARIY ASOSLAR VA RAQAMLI MONITORING

Amirova Aqida Tursunboyevna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

1-kurs tayanch doktoranti

aqidaamirova5@gmail.com

+998911664889

Annotatsiya: Ushbu ilmiy tezisda zamonaviy axborot jamiyati sharoitida filologiya yo'nalishi talabalari uchun nemis tili bo'yicha mustaqil ta'lim jarayonini internet texnologiyalari yordamida optimallashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda o'qituvchining shaxsiy veb-platformasi va o'z-o'zini yo'naltirilgan ta'lim (SDL) modellari orqali talabalarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Mustaqil ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli monitoring va transformatsiya, o'qituvchining shaxsiy veb-platformasi, autentik materiallar, axborot-tahliliy faoliyat, onlayn platformalar, ijtimoiy-kommunikativ faoliyat;

Hozirgi davrda oliy ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi, ayniqsa, chet tili filologiyasi yo'nalishlarida o'qitish usullarini tubdan qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining mislsiz rivojlanishi chet tilining ijtimoiy-madaniy maqomini o'zgartirdi: endilikda nemis tili nafaqat muloqot vositasi, balki global ilmiy va adabiy ma'lumotlar xazinasiga aylandi.

Filolog talabalar uchun mustaqil ish endi darsning qo'shimchasi emas, balki o'quv jarayonining markaziy qismidir. Auditoriya soatlari cheklanganligi sababli, asosiy bilim olish va ko'nikmalarni charxlash jarayoni darsdan tashqari vaqtga ko'chmoqda. Bu jarayonda internet texnologiyalari shunchaki yordamchi emas, balki o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktiv muloqotni ta'minlovchi tizimli platforma sifatida namoyon bo'ladi. Asosiy muammo shundaki, texnologik taraqqiyot va ulardan ta'limda foydalanishning metodik asoslari o'rtasida muayyan uzilishlar saqlanib qolmoqda, bu esa ushbu PhD tadqiqotining dolzarbligini belgilaydi.

Mustaqil ishni internet asosida tashkil etishda talabaning shaxsiy ehtiyojlari va texnologik tajribalarini tizimlashtirish lozim. Qi Liu tadqiqotlari asosida biz raqamli ta'lim tajribalarini quyidagi guruhlariga bo'ldik:

1. Yo'riqnomali yondashuv - Interaktionsorientiertes Lernen : Bu bosqichda talabalar strukturalashgan resurslar (grammatik testlar, lug'at ilovalari) orqali asosiy bilimlarini mustahkamlaydilar.

2. Axborot-tahliliy faoliyat - Informationsorientiert: Filologlar uchun eng hayotiy muhim yo'nalish. Bunda Deutsche Welle, Der Spiegel yoki Zeit Online kabi autentik nemis manbalaridan ma'lumot izlash va qayta ishlash nazarda tutiladi. Tadqiqotlar tasdiqlashicha, aynan ushbu faoliyat turi talaba muvaffaqiyatini (learning outcomes) bashorat qiluvchi eng muhim omildir.

3. Metakognitiv nazorat - Metakognitionsorientiertes Lernen: Talabaning o'z o'quv trayektoriyasini rejalashtirishi va monitoring qilishi. Masalan, raqamli lug'atlarda shaxsiy reja asosida so'z boyligini oshirish.

4. Ijtimoiy-kommunikativ faoliyat - Sozialorientiertes Lernen: Nemis tilida so'zlashuvchilar bilan onlayn platformalarda real muloqot qilish. Garchi bu yo'nalish muhim

bo'lsa-da, ba'zida resurslarning sifatsizligi talaba o'zlashtirishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ham mumkinligi aniqlangan.

Texnologiyani qabul qilish va motivatsiya (**TAM -Technology Acceptance Model / das Technologieakzeptanzmodell**): Talabaning mustaqil ishda internetdan foydalanish darajasi "foydalilik hissi" va "foydalanish qulayligi"ga bog'liq. Filolog talabalar uchun resursning foydaliligi uning kasbiy (filologik, lingvistik) ehtiyojlarga qanchalik mos kelishi bilan belgilanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, agar talaba texnologiyadan foydalanishda murakkab to'siqlarga duch kelmasa, uning nemis tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi sezilarli

Mustaqil ishni samarali tashkil etish uchun quyidagi integratsion yondashuv taklif etiladi:

Markazlashtirilgan o'qituvchi veb-sayti (Lehrer-Website): Bunga ko'ra, o'qituvchi barcha internet resurslarini birlashtiruvchi shaxsiy platformaga ega bo'lishi kerak. Bu sayt quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

- Akademik modul: Nemis tili kurslari, adabiyotlar va topshiriqlar;
- Interaktiv-tadqiqot moduli: Nemis tilidagi adabiy asarlarni stilistik tahlil qilish uchun "Veb-kvest" (Web-Quest) topshiriqlari;
- Monitoring moduli: Talabaning reytingi va yutuqlarini aks ettiruvchi qayta aloqa tizimi.

Shu bilan birga, **autentik materiallar bilan ishlash strategiyasi** ham mustaqil ish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bunda mustaqil ish darsliklardagi sun'iy matnlardan voz kechib, real nemis mediamakoni materiallariga tayanishi lozim. Misol uchun, Der Spiegel maqolasidagi frazeologizmlarni tahlil qilish yoki Deutsche Welle podkastlari asosida annotatsiyalar yozish talabaning lingvistik va madaniyatlararo kompetensiyasini rivojlantiradi.

O'qituvchi – "Navigatsiya kuratori" sifatida: Internetdagi axborotlar oqimida talaba adashib qolmasligi uchun o'qituvchi unga yo'nalish beruvchi "koordinator" rolini bajarishi zarur. O'qituvchi talabalarga nafaqat bilim beradi, balki ularga sifatli va ishonchli nemis manbalarini saralash metodikasini o'rgatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, internet texnologiyalari asosida tashkil etilgan mustaqil ish an'anaviy usullardan ko'ra 20-30% yuqori samaradorlik beradi. Ayniqsa, axborot-tahliliy yo'nalishdagi **informationsorientiert** onlayn faoliyat filolog talabalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda eng muhim koeffitsientga ega.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati Taklif etilgan metodika oliy o'quv yurtlarida quyidagi yo'nalishlarda qo'llanilishi mumkin:

- Nemis filologiyasi bakalavriat va magistratura darslarida ;•
- Chet tillari o'qituvchilarini tayyorlash kurslarida;
- Masofaviy va sirtqi ta'lim shakllarida;
- Mustaqil o'quv markazlari va til o'quv markazlarida;

Xulosa qilib aytganda, tizimli ravishda markazlashgan platformaga tayanuvchi, autentik materiallar bilan boyitilgan va talabada o'z - o'zini boshqarish ko'nikmasini shakllantiruvchi metodika talabaning kelajakda malakali filolog, tarjimon yoki tilshunos mutaxassis bo'lib yetishishini ta'minlaydi. Bu yondashuv nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki talabalarni global bilimlar jamiyatida raqobatbardosh bo'lishga o'rgatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qodirova, M. R., & Rixsiboyeva, D. A. (2023). Nemis tili darslarida o'yin elementlaridan foydalanish metodikasi. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotnomasi, №2

2. Qodirova, M. R., & Tursunova, D. Sh. (2023). Raqamli pedagogika va gamifikatsiya texnologiyalarining chet tillarini o'qitishdagi ahamiyati. "Ta'lim va innovatsiyalar" ilmiy jurnali, №2.
3. Zimmermann, P. (2019). Digitale Medien und Motivation im Sprachunterricht: Gamification als didaktisches Konzept. Hamburg: Verlag Dr. Kovac.
4. Schröder, T. (2020). Gamification im Fremdsprachenunterricht: Motivation und Lernerfolg durch spielerische Elemente. Berlin: Springer VS.
5. Pappas, I. O., & Giannakos, M. N. (2023). Gamified Learning Environments in Higher Education: A Systematic Review and Future Research Agenda. Educational Technology & Society.
6. Liu Qi Berlin, (2022) Students'self - directed use of technology in language learning out classroom in Chinese secondary context.
7. Жук, Людмила Григорьевна (2006) Интернет-технологии как средство организации самостоятельной работы студентов технических вузов: на материале обучения иностранному языку тема диссертации и автореферата по ВАК РФ 13.00.08, кандидат педагогических наук.
8. Antoniuk, H., & Chernysh, L. (2023) Moodle Platform in The Study of German as a Second Foreign Language. Sprachwissenschaft, 33–47. DOI: <https://doi.org/10.18778/2196-8403.2023.02>.
9. Rösler, D. (2012) Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. Stuttgart/Weimar: Metzler.